

Солун и събитията от 13 май 1876 г.
(гравюра от вестник „Илюстрацион“)

По повод 140 годишнината от освобождението на България от османско владичество ученици, преподаватели и родители от БНУ „Асен и Илия Пейкови“ в Рим, се заеха с нелеката задача да възстановят страници от българската история, изследвайки архивите на папската печатна медия „Osservatore Romano“, която съществува още от 1861 г.

Вестникът не разполага със свои кореспонденти на Балканите, но на своите страници отразява новини от различни европейски журналисти. Статиите са безпристрастни и отбелязват събитията такива, каквито са.

Имайки предвид целенасоченото манипулиране на историята по времето на социализма, а след това и целенасоченото ѝ опровержение по време на демокрацията, ние бихме искали да дадем нашия принос за чистото и безпристрастно представяне на фактите такива, както са били представени от тогавашните свидетели на събитията, свързани с освобождението на нашата България.

Венета Ненкова

Граф Игнатиев

България – френска хроника 1876 – 1878 година

„Илюстрацион“ – първият илюстриран седмичник във Франция и българските новини

В началото на май 1876 година фанатизирани турци убиват публично консулите на Франция и Германия в Солун. Двамата – единият 38-годишен, другият 4 години по-млад, изглеждат като светци: помогнали с цената на живота си на една млада българка да избегне потурчването.

Историята около убийството на Жюл Мулен и Хенри Абот прескача границите на сензацията и отприщва интереса на Западна Европа към събитията, които се разиграват в европейските провинции на Османската империя. В думите на едни журналисти личи протурската политика. Други, заминали благосклонни към османското правителство, започват да пишат по-различно, щом се сблъскват с действителността. Не е нужно да са симпатизирали на българите. Стига ни това, че са били обективни.

Сред тях повечето са кореспонденти на „L'ILLUSTRATION“ – първият илюстриран седмичник във Франция. За по-малко от две години – от май 1876 до март 1878 година – той представя близо 80 гравюри и около 40 специални кореспонденции, дописки и съобщения за положението на българите и зверствата на турците, за Априлското въстание, Руско-турската война и политическата обстановка около прераждането на България...

Но „L'ILLUSTRATION“ не си поставя за задача да бъде учебник по история, а изпълнява непретенциозната и свръхтрудна цел така, че и след 140 години продължава да приковава вниманието ни.

Васил Василев

България – френска хроника 1876 - 1878 (Издателство на БЗНС, София 1988 – Кореспонденции и гравюри от „L'ILLUSTRATION“)

Жюл Мулен – Консул на Франция-38 годишен - гравюра от вестник „L'ILLUSTRATION“ 1876 г.

Хенри Абот - Консул на Германия - 34 годишен - гравюра от вестник „L'ILLUSTRATION“ 1876 г.

11 юни 1876 г., „Ossevatore Romano“/стр.2

(Гравюра от „L'ILLUSTRATION“) 1876 г.

България е цялата разтърсена от доброволчески добре въоръжени отряди, които пристигат ежедневно от Русия, Румъния, Хърватска и дори от Черна Гора. С тези чуждестранни бунтовници, въоръжени изобилно с оръдия по всички правилата на изкуството се подсилват укрепленията в Акдере, Ново село и Белградчик в северозападна България.

Укреплението в Ново село е така

силено, че отблъсква с лекота атака на петхилядна редовна турска войска, в същото време в Сартово, същият брой турски войски с артилерия не успява да пропъди бунтовниците от техните позиции на хълма. Тези и други сблъсъци са се случили в периода между 18 и 26 май.

Въпреки тези нарастващи трудности, поведението на турско правителство остава същото.

14 юни 1876 г., „Ossevatore Romano“/стр.2

„Neue Freie Presse“ получи съобщение от своя кореспондент в Лондон, отнасящ се до руски проект, свързан със събитията на Изток. Идеята е на граф Игнатиев, който доказва с етнографски и статистически данни, че почти всички страни от европейската територия на Турция принадлежат на славянската раса.

Московският генерал смята по принцип, че южните славяни, които не са още интелектуално и социално развити, се нуждаят от хегемонията на народ близък до тях и достатъчно силен, за да ги защитава от враждебните народи, които ги заобикалят.

На базата на тези принципи, ето практическото разрешение, което генерал Игнатиев предлага:

1.Кралство (Царство) България; 2.Кралство Албания; 3.Кралство Сърбия, към което ще се присъединят Босна и Херцеговина; 4.Кралство Румъния и накрая

Царство Гърция, което би нарастнало с Тесалия на юг и с островите от турския архипелаг в Европа и Азия, включително остров Крит.

Според автора на проекта, България ще има владетел, произхождащ от руската императорска фамилия, Албанското кралство – австрийски ерцхерцог.

Сръбското царство ще принадлежи по право на принц Никола от Черна гора, който ще увеличи своите поданици с още три милиона. В Румъния и Гърция ще продължат да управляват настоящите царе.

Тракия, която ще бъде отнета на България, т.е. Константинопол, с Босфора и Дарданелите, включително азиатския бряг, ще бъдат дадени на Русия.

Константинопол ще бъде център и отправна точка за новата южна славянска федерация, към която ще принадлежат

Румъния и Гърция при условие, че ще се подчиняват на едно единствено дипломатическо и военно управление.

Този проект е бил конфиденциално предоставен на Престолонаследника, който се е изразил по въпроса по следния начин: „Одобрявам проекта, доколкото той възстановява на християните суверенността им, отнета при турско господство. Но не считам, че една федерация от народи с различни националности, често врагове помежду си, ще има бъдеще“.

След всичко това и продължителните разговори между Горчаков, Мижутин и Валониев, проектът е бил преставен на Царя, който без да изкаже одобрение е заявил, че моментът все още не е настъпил. След това руското правителство се обявя за носител на мира и за незаинтересован приятел на Турция?!

6 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Един важен и значителен въпрос, който все още не е бил засегнат е името на кандидата за трона на България. Кой иска да повтори онова, което беше направил през 1864 г. херцога на Аугустенбург в херцогство Елба? България ще бъде руска провинция, така както Босна и Херцеговина – австрийски, ако Австрия желае. Ако не – по-лошо за нея... Виенският вестник „Stampa“ публикува руския план за реорганизиране на България. Характерът на тази организация ще бъде основно военен. Ще има шест губернии, две военни трансбалкански дивизии и 10 диоцеца. Епископите ще бъдат номинирани

и избрани от принца.

Училищата ще бъдат управлявани от клирът и ще бъдат контролирани от правителството. Руската армия ще напусне България постепенно след формирането на страната и създаването на българска войска.

Във Виена мненията са разногласни. В парламентарните кръгове и особено в немската либерална партия, се наблюдава силна опозиция срещу всякакво действие или отпускане на кредити.

От друга страна граф Андраши е готов да представи пред австро-унгарската делегация въпросът свързан с политическия кабинет.

Гравюра от вестник „L'ILLUSTRATION“ 1878 г.

7 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Румънската армия в България. – Според написаното в букурещкия „Politisch Correspondenz“, в българските региони окупирани от румънските войски се наблюдава голямо раздражение, което се превръща все повече в заплаха за румънците. Тъй като румънското правителство не смята, че това е някаква случайност, то реши, за да избегне всякакъв конфликт, да се оттегли от Видин, както и от цялата територия на България отвъд Дунава. Изтеглянето на румънската армия е започнало още на 27 февруари. Трябва да се отбележи, че е било въоръжено от руснаците само онова население в българските региони, окупирани от румънците.

Видинската крепост - Гравюра от вестник „L'ILLUSTRATION“ 1878 г.

22 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Мирният договор
„Times“ изпраща телеграма от Петербург, 17-ти: „Мирният договор оставя отворени значителен брой въпроси. Според него на Конгреса се предоставят ограничени възможности за решения; Южните граници на България ще бъдат установени от

Международна комисия, според националността на жителите; Въпросът за присъединяването на Кавала е оставен на същата комисия“. „Договорът ще бъде изпратен на силите във вторник със специален куриер“.

10 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Сключване на мирен договор
Кореспондентът на „Dayli news“ телеграфира от Сан Стефано, че: Добруджа ще бъде дадена в замяна на Бесарабия, стига Румъния да се съгласи, иначе ще бъде направено ново разпределение и българските бежанци ще могат да се върнат по домовете си; България ще стане автономна държава, управлявана от Княз, избран от Народно събрание, съставено от видни личности. Единствената рестрикция на Русия е, че князът не трябва да бъде член, на която и да е управляваща царска фамилия в Европа. Репарацията (обезщетение), която България трябва да плати няма да бъде фиксирана в първите две години и през това време да се вземат мерки за установяване на ресурсите и доходността на страната. През този период руската армия да окупира страната с не повече от 50 000 войници.

България няма да включва Одрин, нито устието на Марица, нито Солун. На юг ще включва Люле Бургас, ще има едно пристанище на Мраморно море в Кавала. Това увеличава значително България, което не беше предвидено на Конференцията в Константинопол през миналата година. Сърбия ще има областите около Ниш, там, където се говори сръбски език, но не и Видин, който остава за България. Черна Гора ще има завоюваната си от Турция страна, чиито граници ще се определят от Конференцията. Босна и Херцеговина ще имат административни реформи, както Тесалия и Епир. Русия няма да влезе в Константинопол, руски войски ще бъдат качени на кораби в Мраморно море и така, през Босфора, ще се завърнат вкъщи.

23 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Гравюра от вестник „L'ILLUSTRATION“ 1878 г.

В България - В телеграма от Орсова, 18 март до „Deutsche Zeitung“ се казва: „Румънските войски напуснаха град Видин; крепостта е под наблюдение на руснаците. В Турну Северин пристигна нов конен отряд, затова австрийската граница при Острова е под наблюдението на артилерия с 48 оръдия и 15.000 румънски конници“.

13 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Князът на България - „Fremdenblantz“ разполага с грама от Букурещ, 8-ми: „Свикването на Великото Народно събрание на българските видни личности за избор на Княз трябва да бъде ускорено, за да може да се предостави на Конгреса резултата от

техния избор. Вероятно броят на видните личности, които ще участват в този избор ще достигне 80, което означава, че болшинство, дори и с един глас, ще направи избора валиден. Руската дипломатия ще съобщи резултата от избора на Великите сили.“

17 март 1878 г., "Ossevatore Romano"/стр.2

Бъдещият княз на България - От Петербург пишат до „Presse“ - неофициалният печатен орган на Виена, че сред руските политически среди се говори, да бъде сложен на трона на България негово кралско височество принцът на Хановер, който да се ожени за дъщерята на Кралица Виктория – младата принцеса Беатрис.

Кореспонденции от вестник „Ossevatore Romano“ 1876/78 г.

Изготвили:

Венета Ненкова
Илия Лозанов
Людмила Русева